

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Андрій Селецький,

науковий співробітник лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник

Проблеми дистанційної освіти і навчання, отримавши методологічне і теоретичне обґрунтування останньої чверті минулого століття разом із розвитком ІТ-технологій, досі не полишають кола наукових інтересів фахівців і практичних педагогів.

За словами сучасних дослідників, серед факторів, які спричинили появу наприкінці ХХ ст. актуальних форм дистанційної освіти, можна виокремити визначальні: глобалізація, підвищення динаміки соціально-економічного розвитку суспільства, поява нових потреб тих, хто навчаються, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, їх всебічне впровадження практично в усі сфери

життєдіяльності людини, необхідність їхнього широкого застосування в освітній практиці як засобу навчання і предмета вивчення.

Чинне Положення про дистанційне навчання 2013 р., що увібрало зміни двох наступних років, визначає дистанційне навчання як «індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій».

А. Хуторський вважає, що дистанційне навчання – це навчання за допомогою засобів телекомунікацій, при якому суб'єкти навчання (студенти, педагоги, тьютори), маючи просторову або часову віддаленість, здійснюють загальний навчальний процес, спрямований на створення ними зовнішніх навчальних продуктів і відповідних внутрішніх змін (збільшень) суб'єктів навчання.

Дистанційне навчання – це нова форма навчання, дещо відмінна від звичних форм очного або заочного навчання. – стверджує знана дослідниця зазначених проблем Є. Полат. Вона передбачає інші засоби, методи, організаційні форми навчання, іншу форму взаємодії вчителя і учнів, учнів між собою. Разом з тим, як будь-яка форма навчання, будь-яка система навчання вона має однаковий компонентний склад: цілі, обумовлені соціальним замовленням для всіх форм навчання; зміст, також багато в чому визначений діючими програмами для конкретного типу навчального закладу; методи; організаційні форми; засоби навчання. Останні три компоненти в дистанційній формі навчання обумовлені специфікою використовуваної

технологічної основи, наприклад, інтернет-технологіями або іншими засобами, які передбачають інтерактивність.

Відкидаючи намагання ввести поняття дистантної або дистанційної педагогіки (А. Хуторський), Є. Полат радить розглядати дистанційне навчання як нову форму навчання і, відповідно, до дистанційної освіти (як результат, так і процес, систему) і як нову форму освіти. Разом з тим дослідниця наголошує, що ця нова форма навчання не може бути абсолютно автономною системою. Дистанційне навчання будується відповідно до тих самих цілей, що і очне навчання (якщо воно будується за відповідними програмами освіти), того ж змісту. Але форма подачі матеріалу, форма взаємодії вчителя і учнів і учнів між собою мають бути іншими. Дидактичні принципи організації дистанційного навчання в своїй основі (принципи науковості, системності і систематичності, активності, принципи розвиваючого навчання, наочності, диференціації та індивідуалізації навчання тощо) також повинні бути тими ж, але реалізуються вони специфічними способами, також зумовленими специфікою нової форми навчання, можливостями інформаційного середовища Інтернет, його послугами.

Грунтовне визначення дистанційного навчання пропонує визначний вітчизняний дослідник цього явища В. Биков. Дистанційне навчання, стверджує він, є формою організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч, коли учасники територіально перебувають за межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії і коли у процесі навчання їхня особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою).

Залежно від характеру організації навчальних комунікацій між учасниками навчально-виховного процесу та організаторами освіти і способу побудови комунікаційного каналу навчального середовища (транспортної системи доставки навчальних об'єктів) сучасна педагогічна наука розрізняє традиційне дистанційне навчання (заочна форма навчання) і електронне дистанційне навчання.

При традиційному дистанційному навчанні учасники і організатори навчального процесу здійснюють взаємодію переважно асинхронно у часі, використовуючи найменш сучасні форми комунікації (системи поштового, телефонного, телеграфного зв'язку), або найбільш поширені і нескладні форми електронного та мобільного спілкування.

Електронне дистанційне навчання є різновидом дистанційної форми, за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють, переважно, індивідуалізовану взаємодію як асинхронно, так і синхронізовано у часі, переважно і принципово використовуючи як засіб обміну інформацією новітні електронні системи доставки засобів навчання, будь-яких інформаційних об'єктів та інших інтерактивних продуктів ІТ-технологій і

медіа навчальних засобів, які у прогресуючій кількості пропонують комп'ютерні мережі.

Найвідчутніші перешкоди у запровадженні систем електронного дистанційного навчання як відповідної вимогам часу форми навчання в Україні, на думку сучасних експертів, знаходяться не стільки у площині системотехнічного забезпечення, скільки у сферах організаційно-управлінській, фінансовій, нормативно-правовій та психолого-педагогічній. Поряд із необхідністю збалансованого вирішення кожної з цих проблем, найбільш складними та невизначеними цього часу вважаються питання дидактичного та методичного наповнення веб-ресурсів, а також організаційно-правова легітимізація електронного дистанційного навчання як рівноправної форми отримання освіти в сучасних умовах суспільного розвитку.